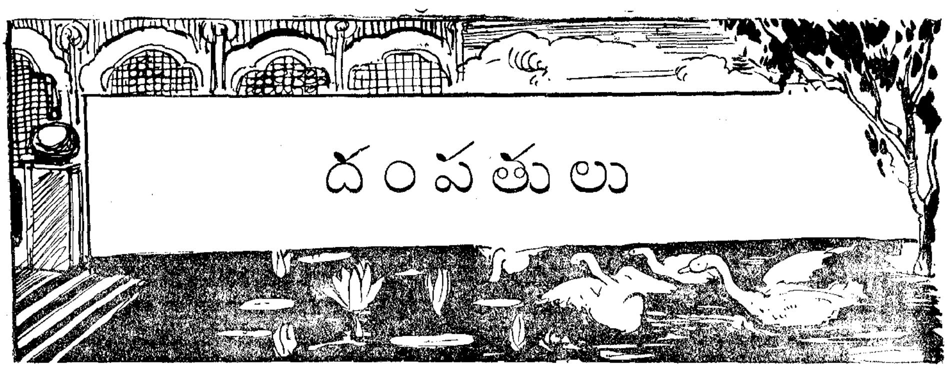

మునిపల్లె రాజు

ఆ కుటుంబానికి అన్ని రుతువులూ ఒక్కటే. వసంతం, గ్రీష్మం, హేమంతం, శరత్తు-అన్నీ. వాళ్ళు ఆకాశం నవ్వటం చూడలేదు. వికసించిన వసంతపుష్పాలు తమరంగుల్తో ఆ కుటుంబానికి ఆనందం చేకూర్చలేదు. వెలుగుకూ, చీకటికీ, ఆ మానవాత్మలు చలించవు. ఒక్కటే వెలుగు. ఒక్కటే చీకటి. ప్రతిగుండెలోనూ ఒక మండే కుంపటి. అంతా నిరాశేగాని ఒక్కటే ఆశ. ఈ ఆశ అదృశ్యజ్యోతిగా ఇంటిచీకటిలో ప్రజ్వరిల్లుతున్నది. ఆ వెలుగునవ్వులోనే వాళ్లజీవితాలు జరుగుతున్నవి.

ఆ రోజున కూడా అందరి మనస్సుల్లోనూ ఆ వెలుగు వెలిగింది. కొందరిలో ఒక మహాజ్యోతిగా, కొందరిలో కొడిగట్టిన లాంతరు వత్తిగా. కాని అందరిలోనూ ఆ పరబ్రహ్మరూపం వెలగటమే ఒక విశేషం.

ఏదో ఒకనాడు ఎవరో ఆత్మ, కరుణవున్న ఒక అబ్బాయివచ్చి సీతను పెళ్ళిచేసుకొంటా నంటాడు. తప్పదు. వస్తాడు. అంటాడు. అందరి గుండెల్లోనూ మండుతున్న కుంపట్లు తప్పక చల్లారి మాయమై పోతాయ్. ఈలోకం గొడ్డు పోయిందా? అందరి ఆత్మలూ వరకట్నపిశాచికి బలిఅయి పోలేదుగదా? సీతకు పెళ్ళయితే ఇక పార్వతి వుంటుంది. సీతమ్మ. పుణ్యాన పార్వతికీ మంచిమొగుడే వస్తాడు.

ఈ ఆశతో రాళ్ళనైతం పుష్పింపచగలవు. ఈ ఆశతో దశసహస్రవర్షాలు బతకవచ్చు. ఈ దూరపు ఆశే ఆ యింటిచీకటిలో దీపజ్యోతి.

* * *

పోస్టు జవాను చేతులోనుంచి పార్వతి ఉత్తరం లాక్కొన్నది. ముసలాయన అరుగుమీదినుంచి లేచి లోపలకు వచ్చాడు. ఆయనకు వుత్తరం చూచినా దగ్గరాలేదు. ముఖంలో ఏ భావాతిశయమూ చూపకుండా ఆయన ఉత్తరం అందుకొని పెద్ద కూతురు చేతికందించాడు. ఏ వుత్తరం వచ్చినా పెద్దకూతురు సీత చదివితేనే ఆయనకు తృప్తి. సీతను చూడగానే ఆయనకు శ్రీరాముడితో వనవాసం చేసిన సీతగాదు మనసుకు తట్టేది. శ్రీ విష్ణువుతో మహావైభోగం అనుభవిస్తూ శేషతల్పంమీద చిరునవ్వు నవ్వుతున్న మహాలక్ష్మి ఆయనకు స్ఫురించేది.

కవరుచించి సీత వుత్తరం పైకి తీసింది.

"మామయ్య దస్తూరి"

ఈ మాట ముసలాయన దగ్గొంపుకోలేదు. ఈ తల్లిలేని బిడ్డలకు మామయ్యే తల్లి.

"ఏంరాస్తున్నాడమ్మా."

సీత జవాబు చెప్పకుండా నవ్వింది. ఆ సమయంలో ఆ యింట్లో చీకటేలేదు.

"మీరే చదువుకోండి నాన్నగారూ!"

వక్తి పిచ్చితల్లివి. చెల్లెమ్మకియ్యి. పెద్దగా చదువుతుంది."

అవును. ఈ లోకం గొడ్డుపోలేదుట. ఏ రేశలింగం గతించినా, వివేకానందు దంతరించినా మానవుల్లో వాళ్ళు వెలిగించిన దివ్యదీపాలు అక్కడక్కడ వెలుగుతు నేవున్నాయిట. తను ఇక వెయ్యేళ్లు బతకనక్కర్లేదు-గడపరాయిక్రింది ముగ్గు ప్రాణంతో లతనువేసి గుమ్మానికి తోరణం కడుతున్నది. కలలు

పెద్దకథ

సైతం తనవిషయంలో గూడా ఒక్కోసారి నిజం గాక తప్పదు.

అవును. ఒక అబ్బాయి వస్తున్నాడు. సీతను చూట్టానికే. కట్నం అక్కర్లేదు. సీతకు కొత్త పరికిణా, ఓణీ వున్నయ్యా? రేపే వస్తాడు. మంచి వాడు.

ముసలాయన చూచేసరికి సీత అక్కడలేదు. పార్వతి పకపకానవ్వుతున్నది. ఇంట్లోవున్న లేమి, కప్పునుండి వేళ్ళాడుతున్న బూజు గుబుర్లు అన్నీ కల్యాణసంగీతాన్నే పాడుతున్నవి. ఎవరు? ఎవరా అబ్బాయి? ఎట్లావుంటాడు? వస్తాడా? చివరకు రాకపోతేనో? ఏబ్బే! మామయ్య రాశాడు గదా. రేపే. సీత ఆ రోజున చేసినపనే పదిసార్లు చేసింది.

* * *

ఆహ్వాన ప్రయత్నాలన్నీ పూర్తి అయినై.

"అమ్మా, యింకా మంచిపరికిణీ కట్టుకోలేదేం తల్లీ?" అని ముసలాయన మంచంమీద వుతికిన జంబుఖానా పరుస్తూ అన్నాడు.

"అక్కయ్య చీరెకట్టుకుంటుందిట నాన్నా!" అని పార్వతి సమాధానం చెప్పింది.

"దానికింత ఆలోచనెందుకు తల్లీ- నీ యిష్టం."

సీత ఎర్రంచుల నేతచీరె కట్టుకున్నది. పార్వతి సీత ఓణీ పరికిణీ తను ధరించింది.

అబ్బాయి ఇంకా రాలేదు. ఒక్కడే వస్తాడా? తోడ్తో ఆ అబ్బాయి పెళ్ళిపెద్దలు వస్తారేమో? ముసలాయన మంచంమీది జంబుకానా మడతలు సర్దుతున్నవాడల్లా పైన వుత్తరీయం వేసుకొని రివ్వున పంతులుగారింటికి పరుగెత్తబోయాడు.

"ఇప్పుడెక్కడికి నాన్నా!"

"కుర్చీ. పంతులుగారింట్లో నర్సారావుపేట పడకకుర్చీ తెస్తా."

పార్వతి అక్కవంక చూసింది. సీత అద్దంలో తన బొట్టు సరిచూసుకొన్నది మళ్ళీ.

రోహిణికార్తె ప్రవేశించి యింకా నాలుగు రోజులు కాలేదు. అప్పుడే రోళ్ళు పగులుతున్నై. ఆ అబ్బాయి ఇంకా రాలేదు. చివరకు గుర్రబ్బండి చప్పుడుగూడా వినరావటంలేదు.

ముసలాయన దిగులుగా భోజనంముందు కూర్చున్నాడు. ఎందుకు వస్తాడు, తన పిచ్చిభ్రమగాని? వీరేశలింగం, వివేకానందుడు తిరిగి అవతరించాలి గాని? కట్నంమీద ఎవరికి మమకారం లేదు గనక!

"పార్వతమ్మా, అక్కయ్యేమన్నా ఎంగిలి చేసిందా?"

"ఏదో అనిపించి లేచింది నాన్నా."

"రాగారాగా కాకరకాయ కీకరకాయ అయినట్టుంది. నేనుండగా మీకెందుకమ్మా అంత దిగులు? మీ నాన్న ఏమయినాడనుకొంటున్నారు?"

తను మహా ఘనుడైనట్లు, కట్నం ఎంతైనా పోసి మంచి సంబంధం వెదికి తీసుకురాగలిగినట్లు. కిందటిసంవత్సరం విసిగి, ప్రాణంకడబట్టి, మామయ్య యిచ్చిన రెండొందలూ అయిపోగానే, ఏ గుడ్డివాణ్ణో, కుంటివాణ్ణో బజారునపోయేవాణ్ణి తెచ్చి- యీ సీతకే అంటగటాలని చూసిన నాన్నగాదూ తను? ఎనిమిదిరూపాయల పెన్షనుతో మూడు పొట్టల్ని నింపుతున్న నాన్నగాదూ తను?

బయట తలుపు చప్పుడైనది. ముసలాయన చేతిలోముద్ద విస్తట్లో పడేసి ఆదరాబాదరా లేచి వచ్చాడు. అప్పటికే పార్వతి తలుపుతీసింది.

అవును, ఆ అబ్బాయి వచ్చాడు. ఆ అబ్బాయి వచ్చాడు. లోపలి గడపలో కూర్చుండి సీత ఆ వ్యక్తిని చూసింది. వ్యక్తిగాదు "ఆ అబ్బాయి." మామయ్య రాసిన అబ్బాయి.

ఆ అబ్బాయి ధోవతి కట్టుకున్నాడు, తెల్లని ధోవతి. కొద్దిగా నలిగిన చొక్కా వుంది పైన. అంతే, జేబులో ఎత్తుగా కాయితాలున్నాయ్. అబ్బాయి పెద్ద స్ఫురద్రూపి కాడు. సన్నగా, పొడుగ్గా వున్నాడు. ఇంత ఎండలోనూ ముఖాన చెమటగుర్తైనాలేదు. చెప్పులకు బజారుధూళిగూడా అంటినట్లు లేదు. ఎక్కడినుంచి వచ్చాడు? నడిచా? లేక వివేకానందుడు, తన ఆత్మశక్తితో, తపోమహిమతో యీ గడపముందు దిగవిడిచాడో యేమో! ఆ అబ్బాయి కళ్ళొక్కటే మాట్లాడుతున్నై. ఆ కళ్ళలోనే వున్న ఆకర్షణంతా వుంది. నిశితమైన కళ్ళంటే-కాదు మరి. చిలిపి వసలేకాదు. మరేదో నిర్మలమైన నిశ్చలమైన ఆకర్షణ.

చెప్పులు విడిచి, ముసలాయనకు ముందుగా నమస్కరించాడు.

"మా బావమరిది వుత్తరం నిన్ననే అందింది. ఇంత ఎండనబడ్డారే-పొద్దునంతా ఎదురుచూశాం."

ఆ అబ్బాయి చిన్నగా నవ్వాడు.

"కనకసుందరంగారు రాశారన్నమాట" అని మెల్లగా నవ్వాడు. ఆ అబ్బాయివి సన్నని తెల్ల పళ్ళుగా తలుపువెనుక సీతకు కనిపించినవి.

ఇంతలోకే పార్వతి చెంబుతో కాళ్ళనీళ్ళు తెచ్చి పెట్టింది. ముసలాయన అనకముందే అబ్బాయి కాళ్ళుకడుక్కొన్నాడు. ముసలాయన తన వుత్తరీయం అందించాడు.

"ఎండనబడ్డారు - కొబ్బరినీళ్ళు కాసిని పుచ్చుకోండి."

కొబ్బరినీళ్ళొక్కటే ఆ యింట్లో కొనకుండా దొరికే వస్తువు.

కొబ్బరినీళ్ళు తాగుతూ ఆ అబ్బాయి, దూరాన నించొన్న పార్వతివంక చూశాడు. ముసలాయన గూడా పార్వతివంకకు తిరిగి చెయ్యివూపాడు సీత వేపు చూపుతూ.

పార్వతివెనక తలవంచుకొని సీత నడిచివచ్చి మెల్లగా కూచొన్నది గడపముందు చాపమీద. ఆ అబ్బాయి ఒక్కక్షణం అటుచూసి తిరిగి ముసలాయనవంకకు మళ్ళాడు.

"గోత్రాలు, ఋషులూ అన్నీ సలక్షణంగా వున్నై."

ఆ అబ్బాయి వినిపించుకొన్నాడో లేదో.

"మా కనకసుందరం మీ పేరు రాయలేదు."

"నాపేరు వివేకానందం."

ముసలాయన వులిక్కిపడ్డాడు. ఆయన వివేకానందస్వామి శిష్యుడు.

"మరి—"

"దగ్గర్లోనే చూడండి."

ఆ యిల్లంతా ఒక్కసారి వెలిగింది. లగ్నం-లగ్నం- దగ్గర్లోనే చూడాలిట.

సీత చెవిలో పార్వతి వూదుతున్నది—

"ఈకాలంలో ధోవతులెవ్వరూ కట్టటంలేదు, అందరూ సూట్లమీదే వున్నారు. మా బావగారు కొంచెం సనాతనధర్మ పరాయణుడల్లే వుంది."

సీత గోడమీద మాసివున్న వివేకానందస్వామి పటం చూపించింది చెల్లెలికి అతిరహస్యంగా.

"అబ్బో!"

వాళ్ళిటు తిరిగిచూసేటప్పటికి నాన్నగారూ, ఆ అబ్బాయి వీధిద్వారందగ్గర నుంచొనివున్నారు.

"వెళ్ళిపోతున్నాడు అప్పుడే. నిన్ను పాటన్నా పాడమన్లేదు, నీకు మాటలు వచ్చో రావోగూడా తెలుసుకోకుండానే!"

"నా బదులు నువ్వు పాడినట్లున్నావ్"

పార్వతి-లేని, రాని కోపంతో అక్కవంక చూసింది.

ఆ అబ్బాయి బలవంతంచేసినా వుండనంటే వుండనన్నాడు. గడపమెట్లు దిగుతూ, ముసలాయిన వంకతిరిగి—"ఎవరు?" అని విస్తుగా ప్రశ్నించాడు.

ముసలాయనకు అర్థంకాలేదు. దగ్గువచ్చి కంగారుపడ్డాడు. చివరకు-"పెద్దమ్మాయి. సీతమ్మ"- అని మాత్రం అనగలిగాడు. ఆ అబ్బాయి నవ్వి నడిచిపోయాడు చూస్తూండగానే. తనుగూడా అతనివెంట నడచి సాగనంపి రావాలన్న చిన్న ఊహ గూడా ముసలాయనకు తట్టలేదు.

ఆయన యింట్లోకి మరలాడు. "దీపంజ్యోతి పరబ్రహ్మం, దీపేనా హరదే పాపం." ఆ ఇంట్లో చీకటి కనబడలేదు. ఎవరిగుండెల్లోనూ కుంపట్లు అసలు వున్నట్లేలేదు. ఒక్కటేవెలుగు. ఈ రోహిణి గూడా వసంతమయమై లోకానికి ఆహ్వాన గేయం పాడుతున్నది.

* * *

వివేకానందం వచ్చివెళ్ళిన మూడురోజులకు ముసలాయనపేర ఒక భీమాచేసిన కవరువచ్చింది. అందులో వంద రూపాయలనోట్లు మూడూ, ఒక చీటీవున్నయ్. "మా నాన్నగారు గూడా శ్రీ స్వామి వివేకానందులవారి శిష్యులు. అందువల్ల యీ స్వాతంత్ర్యం తీసుకుంటున్నా. ఇది పెళ్ళి ఖర్చులక్రింద. ఆడంబరాలు ఏ మాత్రమూ అక్కర్లేదు. అవసరమైన నలుగుర్ని పిలిస్తేచాలు. నేనూ నలుగురితోనే తరలివస్తున్నాను, ఒక్కవిషయం-ఇందులో ఒకవంద రూపాయలు మాత్రం సీత చీరెలకు ప్రత్యేకించాలి. ఇప్పుడు తప్పితే మళ్ళీ సీతకు మంచిచీరెలు కొనేశక్తీ, అదనూ నాకు లభిస్తవోలేదో—వివేకానందం."

ముసలాయనగుండె ఆనందంతో దడదడలాడి ఆగిపోయేనేమో ననిపించింది. ఈ అబ్బాయి, ఈ వివేకానందం అల్లుడుగాదు; మానవ మాత్రుడు గాదు, మేఘాలనుండి దిగి నడిచివచ్చిన దేవదూత.

ఆయన చేతులు వణకినవి. పార్వతివచ్చి ఆ ఉత్తరం ముక్కను పెద్దగా చదివింది.

"అక్కయ్యకు బనార్సుచీరె కావాలిట నాన్న గారూ!"

*   *   *

పెళ్ళి బహు నిరాడంబరంగా జరిగింది. సీత బనార్సుచీరె కట్టుకోలేదుగాని లక్నో అంచులుకల నేత చీరె కొనిపించుకొన్నది. పెళ్ళిలో పెద్దవిశేషాలేమీ జరగలేదు. బావకూ అక్కకూ పూల దండలు కట్టింది పార్వతి. తలంబ్రాలు అయిం తర్వాత నూతన వధూవరులు దండలు మార్చుకొన్నారు. కాని వివేకానందం సీతమెడలో దండ వేస్తున్నప్పుడు అది పుటుక్కున తెగిపోయింది. ముసలాయన మనస్సు చివుక్కుమన్నది. అపరాధిని వలె పార్వతి బావవంక చూసింది. వివేకానందం ముఖభంగిమలో ఏ మార్పూ కనిపించలేదు.

సీత కాపురానికి వెళ్ళింది. ముసలాయన గుండెలో కొత్త కుంపటి భగభగ రాజుకొన్నది.

*   *   *

స్వప్నదర్శనంతో యీ యింటికివచ్చింది సీత. కాని యీ యిల్లు మునికుటీరంవలె నిరాడంబరంగా, కఠిన తపోవాతావరణంతో నిండివున్నది. సీతకు అది లోపంగా కన్పించలేదు. ఒక్కటే ఒక్క పటం—శ్రీ వివేకానందులది-ఆ యింటి అలంకరణ. ఆ యింటి ఆభరణం.

ఆ రోజున వివేక్ చాలా ఆలస్యంగా యింటికి చేరాడు. సీత ఏడుస్తూ గడపలో కూర్చొని వున్నది. అతనువచ్చి ఆమె గడ్డంపుణికి తల నిమురుతూ గడపమీదనే చతికిలపడ్డాడు.

"ఇంత ఆలస్యంగా వచ్చారేం?"

వివేక్ ఆమె కళ్ళల్లోకి చూచాడు.

"మన పెళ్ళికివున్న నాలుగు రాళ్ళూ ఖర్చయి పోయినై. నీకు సొమ్ములు చేయించాలని నాకు పట్టుకొంది. బంగారమంటే నాకు గౌరవంలేదు. కాని నీ మెడ, చేతులు బోసిగొడుతున్నవి. మరి కష్టపడి పనిచెయ్యకపోతే ఎట్లా?"

"నాకు సొమ్ములు వద్దు. మీరే నా సొమ్ము."

ఆమె ఏడ్పుమానినా, కృతజ్ఞతా బాష్పాలతో కళ్ళనుండి నీరుతిరిగి ప్రవహించసాగింది. వివేక్ తన చేతిలో ఆమె కన్నీళ్ళద్దుకొని తన కళ్ళకు రాసుకొన్నాడు.

"ఏమి పనిది?" ఆమె అతని చేతులు పట్టుకొన్నది.

"మన కోసమేగాదు—యీ డబ్బు. మీఇంటి సంగతి నాకు తెలుసు. పార్వతికి గూడా వెంటనే పెళ్ళికాకపోతే మీ నాన్న హృదయం పగిలి పోతుంది. బతికినన్నాళ్ళు బతకవద్దుగదా?"

సీత అతని కాళ్ళమీద తలవంచి అతనివేళ్ళను తడిపింది.

"లే. నావి దుమ్ముకాళ్ళు. నీళ్ళతోడు" సీతకు ఆ మాటలతో ఎక్కడలేని శక్తివచ్చింది.

వివేకానందం, ఏంపనిచేస్తున్నదీ, ఏ ఆఫీసులో వున్నదీ సీత ఎప్పుడూ అడగలేదు. అతను చెప్ప లేదు. కాని ఒకసారి అతనన్నాడు—"మహాకవి కాళిదాసు విక్రమోర్వశీయం నాటకాన్ని ఒక ప్రార్థనతో ముగించాడు-సరస్వతికీ - లక్ష్మికీ ఐకమత్యం పొసగాలని. కాని ఆ తగాదాకు అంతం కన్పించటంలేదు—" ఏ సందర్భంలో యీ ప్రస్తావనవచ్చిందో ఆమెకు జ్ఞాపకంలేదు. కాని అతడు ఏదో పత్రికా కార్యాలయంలో పనిచేస్తున్నట్లుగా ఆమె వూహించింది.

అతని నిరాడంబరత ఆమెకొక్కసారి విసుగు పుట్టించేది.

"ఎప్పుడూ యీ తెల్లచొక్కాలే కుట్టించుకొంటారు. ఎన్ని మంచిమంచి గళ్ళగుడ్డలురావటం లేదు?"

"ఇంకానయం. తెలుపులో తప్పులేదు. కాని నిన్ను చూసి వుండకపోతే కాషాయాన్ని ధరించి వుండేవాడినేమో!"

"రామ! రామ! ఇట్లాంటి మాటలనకండి నేను బతికుండగా."

అతను నెమ్మదిగా ఆమెనోరునొక్కి— "నువ్వు ఇట్లాంటి ఒట్లు పెట్టుకోగూడదు తెలిసిందా?" అన్నాడు గట్టిగా.

సీత పుట్టింటికి పోయివస్తానని ఎప్పుడూ అడగ లేదు. అతనికి ఆహ్వానమూ రాలేదు. వారానికొక సారిమాత్రం నాన్నగారి చిరునామా వ్రాయమని ఆమె అతనికి చిరునామా అందించేది.

మొదటిసంవత్సరం అతనే అడిగాడు—

"మీ యింటికి వెళ్ళి చూసి వస్తావా?"

ఆమె అతనివంక ఒకక్షణం దృష్టినిలిపింది.

"నాయిల్లేనా? మీయిల్లుకాదూ?"

అతను ముక్తసరిగా సమాధానం చెప్పాడు.

"నాకు తెలుసు."

ఒకసారి ముసలాయనే కూతురుకొక చీరె, అల్లుడికొక నేతధోవతులజత పట్టుకు వచ్చాడు. ఆయన తిరిగి వెళ్ళేటప్పుడు వివేక్ రెండు జతల పంచలు, చొక్కాలు, వుత్తరీయాలు, పార్వతికి చీరకొని అట్టపెట్టెలో పెట్టి చేతికందించాడు.

ఆ మరు సంవత్సరం ఆమె అన్నది—

"పార్వతి నొకసారి పంపించమని రాయండి. పదిరోజులుండి పోతుంది."

పార్వతిని స్టేషన్నుండి అతనే బండిలో తీసుకు వచ్చాడు.

"ఇల్లు ఎంత సందడయిందో చూడండి" అని ఆమె అన్నది సంతోషంతో.

"అవును, నీకు కొడుకు పుట్టినరోజునుంచీ పైకప్పుగూడా ఎగిరిపోతుంది."

అప్పటికి వాళ్ళ పెళ్ళయి మూడేండ్లు నిండినాయ్.

మళ్ళీ శుక్లపక్షం రాగానే పార్వతి వెళ్తానని పట్టుబట్టింది.

"నాన్నకు యీ వర్షాల్లో వుబ్బసంవస్తుంది. ఆయన ఎట్లా వండుకుంటున్నాడో యేమో! రేపు దాని ప్రయాణం సంగతి చూడండి"అని ఆమె భర్త అరుగుమీదినుంచి లేస్తూండగా అడిగింది.

"సింగడద్దంకి వెళ్ళాడు-వచ్చాడు-అన్నట్లుగా వుంది."

"మరి దానికింకేమి గావాలి? మీవంటి ఉత్తముడైన భర్త దొరకాలి"అని సీత కళ్ళనీళ్ళతో అతని హాస్యానికి జవాబుచెప్పింది.

తనకు జ్ఞానోదయమైనట్లుగా వివేక్ పార్వతి వంక చూచినాడు. పార్వతిని కన్నీళ్ళతో చూడటం అతనికదే ప్రథమం. ఆమె కన్నీళ్ళు తుడుద్దామని అతను ఆమె దగ్గిరగా వెళ్ళాడు. సందేహించాడు. అప్పటికే ఆమె అక్క భుజంవాలి ఓదార్చబడుతున్నది. అతనికి అర్థంకాలేదు. కృతులు పాడమనగానే కమ్మని కంఠంతో పాడే పార్వతి, తన చొక్కాలన్నింటికీ రంగుదారాలతో 'వి'మార్కు కుట్టిన పార్వతి, పెద్దకళ్ళతో లోకాన్నంతా చూసి తనకేమీ పట్టనట్లుగావున్న పార్వతి—యీ పార్వతిలోనా అగ్నిపర్వతం! అతడు ఏమని ఎట్లా ఓదార్చాలి?

"పార్వతికేం చక్కనిపిల్ల. సంగీతం, సాహిత్యం. లలితకళలు, గృహకృత్యాలు-నేర్చిన పిల్ల. చక్కని పిల్లవాడొచ్చి చేసుకొంటాడు."

అబద్ధం - అబద్ధం!? అతని పెదిమలను హృదయం హెచ్చరించింది. అంతా అబద్ధం. సర్వం అసత్యం! ఈ లోకంలో వివేకానందుడి శాసనాలూ వీరేశలింగంగారి న్యాయాధిపతులు పుట్టి బతకలేరు. అతడు మానవుడి సాంఘిక వాతావరణాన్ని "సమాజం" అని ఎప్పుడూ సంబోధించడు. వివేకానందుడి శాసనాలు మానవుల్లో కొత్త జాగృతిని నెలకొల్పినప్పుడే - యీ లోకం మానవసమాజం, నాగరికతా చిహ్నం అవుతుందంటాడు. ఈ భావాలు అతను సీతతో చెప్పాడనికాదు. అతను చీటీమీద వ్రాసుకొన్న కొన్నిపాయింట్లు ఆమే ఒకసారి చూసింది. చివరకు ఆ చీటీ దినచర్యల పుస్తకంలో కెక్కుతుంది.

మర్నాడు పార్వతి ప్రయాణానికి ఆరాత్రే సీత అన్నీ సర్దింది. మర్నాటి మధ్యాహ్నానికి వీధిలో బండి ఉంది.

సీత వంటింటి సర్దుడులో నిమగ్నయైవున్నది. బావామరదళ్ళు ఆరుబయట - ఒకరు మంచంమీద ఒకరు అరుగుమీద - నిశ్శబ్దమూర్తులుగా కూర్చొని వున్నారు.

"పార్వతీ, మీ అక్క పెళ్ళికి పూలమాలలు కట్టిందెవరు?"

శుక్లపక్షమి పంచమినాటి చంద్రుడేగాని మబ్బుల మధ్యనుండి మసకగా వెలుగుతున్నాడు.

పార్వతి ఒక్కసారి ఆశ్చర్య చకితురాలైంది. తనను పాట పాడమనటంకన్నా ఏ క్లిష్టప్రశ్ననూ బావవేసి యెరగడు.

"నేనే బావా—!"

ఆ సమాధానం చెప్పిన మరుక్షణమే పార్వతికి అక్కపెళ్ళినాటి సంఘటన గిర్కున మెదడులో మెదిలి, నయనయుగ్మంముందు మెరిసింది. ఆమె భయకంపితురాలై పోయింది. ఆ మూగవెన్నెల

కూడా భయానక నిశిలాగా తోచింది. కాలమే స్థంభించి పోయినట్లయింది.

ఆ యిరువురిమధ్యా నిశ్శబ్దమే ఒక వాహిని. నిశ్శబ్దమే ఒక అఖాతము. ఆసంభాషణ చంపటానికి యిరువురికీ తాహతు లేదు. ఆ సంభాషణ పొడిగించటానికి యిరువురికీ ధైర్యంలేదు. లావా వెదజిమ్ముతూన్న అగ్నిపర్వతశిఖరంమీద పెద్దబండరాయిని కప్పినట్లయినది. కాలం మూలిగినది. మూల్గితిరిగి స్తంభించింది.

"పారూ, ఆ కృతి మళ్ళీ పాడగలవా?"

ఆమె కప్పటికిగాని చైతన్యం రాలేదు.

"ఏ కృతి బావా?"

"కోటినదులు...ధనుష్కోటిలోనుండగా"

తిరిగి ఒక్కక్షణం ఆమె నిరుత్తరురాలైంది. ఆమె కంఠం రద్ధమైపోయింది.

"బా...వా—?"

"... ... ..."

"బావా, పాడతానుగానిఎందుకా ప్రశ్న వేశావ్"

"ఏప్రశ్న?"

"పూలమాలల సంగతి."

"అవును పారూ! నువ్వుకట్టిన దండల్లో ఒక్కటే గట్టిది."

గుడిలో గంటలు గణగణ మోగినవి. గుండెలో మంటలు భగభగ మండినవి. చంద్రుడు బొత్తిగా మూసుకుపోయాడు. హోరున గాలివీచింది. ఆ హోరులోనుండి లోకపు విషాదమంతా మూగ సంగీతమై వినవచ్చింది.

పార్వతి త్యాగరాజకీర్తనకై గొంతెత్తింది. కాని అది యిందాకటి రాగంతో కాదు.

"వద్దులే పారూ. వద్దులే."

కాని ఆమె ఆపలేదు. అతడు మంత్రముగ్ధుడివలె అచంచలుడై కూర్చుని విన్నాడు. ఆ చీకటిలో నుండి అతడి కంఠంమాత్రమే వినిపించింది-చివరకు.

"పారూ, మీ అక్కనుగాదు నేను మొదట చూసింది మీ యింట్లో; నిన్ను."

పార్వతి ముఖరీతి, హృదయగతి—ఆ చీకటిలో, ఆ మానవాక్షులకు కనబడవు.

వివేక్ గిరుక్కున అరుగుమీదినుంచి కిందకు ఉరికాడు. గడపలో సీత నుంచోనివుండటం అతనికి కన్పించింది.

"పార్వతి రేపు పోదు. నువ్వేమీ హడావిడి ప్రయత్నాలు చెయ్యక్కర్లేదు—" అని అతడు భార్యముఖం చూడకుండానే అన్నాడు.

* * *

కాని పార్వతి ప్రయాణం 'రేపే' సాగింది.

పార్వతేగాదు, విధిబలం ఇంటిల్లిపాదినీ 'రేపటి' ప్రయాణానికే కదిలించింది. ముసలాయన చనిపోయాడని తంతివార్త వచ్చింది.

తంతి చదువుకొని ఎవ్వరూ ఏడవలేదు. కాని ప్రయాణానికి అందరూ -ఎవరికివారుగా- సన్నద్ధులైనారు. వివేకానందం పార్వతిని ఓదార్చే ప్రయత్నమే చెయ్యలేదు. సీతనుమాత్రం-రెండుమూడుసార్లు-భుజంమీద చెయ్యివేసో, ముంగురులు సర్దో ఓదార్చబోయాడు. కాని ఆమె నిశ్చేష్టితావస్థలో స్పర్శజ్ఞానమే పోగొట్టుకొన్నట్లుగా ప్రవర్తించింది. పార్వతి వివేక్ వంకకే దృష్టిమరల్చలేదు. కాని బండిలోకెక్కుతున్నప్పుడు- సీత భర్తను విడిగా పిలిచి ఒక ప్రశ్న వేసింది.

"మీరు పార్వతికి నాలుగు ధైర్యపుముక్కలైనా చెప్పరేమిటి?"

వివేక్ తన గుండెమీద చెయ్యిపెట్టి భార్యకు చూపించాడు. ఆ బరువును కొలిచే యంత్రాలు మానవుడు యింతవరకూ సృష్టించలేదు. ఆ లోతును చూడగల గాలాన్ని మానవుడి మేధస్సు వూహించనుగూడా వూహించలేదు.

రైలుపెట్టెలో సీతకూ, బావకూ ఎదురుగా కూర్చున్నది-పార్వతి. అప్పుడూ ఆమె ఎవరివంకా చూడలేదు. వివేక్ భార్య ప్రశ్నకు ఆ సమయంలో సమాధానంచెప్పాడు— "పార్వతికి నేను గార్డియన్‌ను. ఓదార్పుమాటలతో నా బాధ్యత తీర్చుకోనా—?"

సీత కృతజ్ఞతతో అతనివంక చూసింది. అతడు హాలాహలం మింగి దేవతాలోకాన్ని రక్షిస్తున్న రుద్రుడివలె ఇక మాట్లాడలేదు.

నాన్న నిర్గమనంతో తమ గ్రామజీవితంలో తీర్చలేని పెద్ద లోపం ఏర్పడివుంటుందనీ, అసలు ఆ క్షణాన్నుండి కాలం ముందుకే కదలదనీ సీత రైలుప్రయాణపు తలంపుల్లో అనుకొన్నది. కాని తీరావచ్చిచూస్తే మామయ్య తప్పితే ఆ యింటి

ముందు మరొక నరుడు కన్పించలేదు. సీత గ్రామ వీధులన్నింటినీ దుఃఖభారంతో వాచి ఎర్రనైన కళ్ళతో పరికించి చూసింది. అవే వీధులు. అవే గోడలు. ఆ గోడలనుండి తలలెత్తి తమను తిలకిస్తున్న ఆ పాత చెట్లే. ఈ గోడలు వెలవెలలాడటం లేదు. తలలు విరియబోసుకొని నూత్న వితంతువు వలె యీ చెట్లు ఏడ్వటంలేదేమి? తన పెండ్లయి అత్తవారింటికి వెళ్ళేముందుగూడా యీ గ్రామపు పవనగతిలో మందగమనం ఏర్పడుతుందని సీత ఒక విధంగా ఆశించింది. తమయింట్లో తను పుట్టిపెట్టిన యింట్లో-తప్పితే ఆ గ్రామానికి తన రాకడపోకడ ఒక ప్రధాన సమస్య గాదు. ఇంతేనా?

వివేకానందం తన జేబులోనుండి నోట్లు తీసిన తరవాతనే అక్కడ నలుగురూ పోగైంది. ఆతర్వాతనే పాడెకు కావలసిన బొంగులు, గోగునారకట్ట ఎక్కడినుంచో దూకినట్లుగా వచ్చిపడ్డవి. శవదహన క్రియలయ్యేప్పటికి రాత్రి పది దాటింది. చివరకు యింటికివచ్చి చేరేసరికి సీతనుగాని, పార్వతినిగాని ఓదార్చి నాలుగు మెతుకులు వండటానికిగూడా ఒక్క ఆడపురుగు కనపడలేదు. అతని చుట్టూ తిరిగి పురోహితుడు మాత్రం రాత్రి పొద్దుపోయిందాకా మాట్లాడుతూ కూర్చున్నాడు.

వివేకానందం భార్యతో అన్నాడు—"నువ్వు దిగులు పడవలసిన విషయంకాదు. సమాజం అనేది పదిమంది వున్నతాశయాలుగల వాళ్ళ సమిష్టి ఆత్మ గాదు. పదిమంది స్వలాభపరులు, ఆత్మలేనివాళ్ళు మిగతా పదిమందిలో ఒకడి కష్టసుఖాలమీదచేసే అర్థంలేని విమర్శకు మిగతా తొమ్మిదిమందీ చేసేది లేక తలలూపి పొందే భయంయొక్క కనబడని స్వరూపం మాత్రమే. మా నాన్నగూడా నాలుగు రాళ్ళు వెనకేసి వున్నట్లయితే గ్రామమంతా మా వాకిలిముందు పడిగాపులు గాచి వుండేది. ఇంతకూ యింట్లో వస్తువులన్నీ సరీగ్గా వున్నయ్యేమో చూశావా?"

"అమాటే మీతో అందామని నోటిదాకా వచ్చింది. మా బొమ్మ దక్షిణాదినుంచి తెప్పించిన పెద్దగంగాళమూ, మన పెళ్ళిలో మా కాళ్ళకు తగిలిన రాగికాగూ కన్పించటంలేదు."

"సమాజం" అన్నాడు వివేక్.

ఆ రోజున రెండు మూడుసార్లు పార్వతిని పలకరించేందుకు అతడు ప్రయత్నించాడు. కాని యిద్దరికీ మాటలు పెకిలి రాలేదు. ఆరోజున చిన్న కర్మ మొదలుపెట్టాలి. పురోహితుడికోసం చూస్తూ వివేక్ మంచంమీద గోడవారగా నడుం వాల్చాడు.

సీతవచ్చి—"ఏమిటి లోలోపల నవ్వుకొంటున్నారు?" అని హఠాత్తుగా ప్రశ్నించింది.

అతను ఉలిక్కిపడ్డాడు— "నిజమా? వేళాకోళమా?"

సీత ముగించింది—"వేదాంతులకు పుట్టెడు దుఃఖంలోగూడా చిరునవ్వు వస్తుందిట."

ఆ మాట కలుక్కుమని అతనికి తగిలింది వెన్నుముకలో. నిజమేనా? తను నవ్వుతున్నాడా? ఎందుకు? కాని ఏదో అదృశ్యమైన, అపరూపమైన నిరర్థక వేదాంతమేదీ తనను పిశాచిగా ఆవహించలేదుకదా! లేదు. సత్రంపక్క చెరువు గట్టుమీద పురోహితుడు మంత్రాలు వల్లిస్తుండగా పరలోకగతుడైన మామగారుగాక, తన సీత, మరదలు అతనికి జ్ఞప్తికి వచ్చారు. ఏదోశక్తి అతని రక్తంలో కొత్తబలంతో ప్రసరించినట్లయింది. ఈ పార్వతికి నిజంగా తను గార్డియన్ కాబోతున్నాడు. సంరక్షకుడు. తల్లి. తండ్రి. బావ. ఆమె భవిష్యత్తంతా తన శక్తి సామర్థ్యాలమీద, దయాధర్మాలమీద ఆధారపడి వుంది. అవునా? కాదా?

భోంచేసిం తర్వాత సీతవచ్చి అతని కాళ్ళవద్ద కూర్చున్నది.

"మీరు దైవసమానులు."

"అవును—కాదు."

"కాదేమిటి? అవును. ఈచుట్టూ లోకాన్నంతా చూడండి. హృదయం వున్నదేమో చెప్పండి."

"లోకం మానవుల సమిష్టి ఆత్మ కాదని చెప్పాను. దాన్నిగురించి నీకెందుకు బెంగ?"

ఆ ఉద్బోధ నచ్చినట్లుగా సీత కొంచెంసేపు మాటాడలేదు.

"పారు మనతో రానంటున్నది. నాన్నగారి యిల్లని వున్నపుడు యింకెక్కడో వుండాల్సిన గతి తన కేమంటున్నది?"

వివేక్ భయాశ్చర్యాలతో ఆమె వంక చూచాడు. పొంగి చల్లారిన పాలవలె అతని ముఖం తెల్లబడిపోయింది. అతను ఒక్కదూకుతో

మంచమీదినుంచి లేచాడు. గబగబా పార్వతిని వెతుకుతూ లోపలకు వెళ్ళాడు. పార్వతి చాప మీద కూర్చుని నాన్నగారి పాంతరికార్డులు తిరగేస్తున్నది.

"మీ నాన్నగారియిల్లు - ఒకరికి తెలీకుండా మరొకరికి ముగ్గురి తాకట్టులో వున్నది."

పార్వతి బావవంక చూసింది.

"ఎవరన్నారు?"

"ఎవరో ఎందుకంటారు? ఆ ముగ్గురూ నాకు తాకట్టు దస్తావేజులు చూపించారు."

"నేను నమ్మను."

"నేను నమ్మాను."

"అయితే నన్నేం చెయ్యమంటారు?"

"ఇక్కడుండటానికి వీల్లేదు. ఇక్కడుండి చెయ్యగలిగిందీ ఏమీలేదు. నాతోపాటు మా యింటికి రావాలి. అదీ నీ సొంతయిల్లే."

పార్వతి వెక్కివెక్కి ఏడ్చింది.

"బావా! నీ పెళ్ళికి తెగిపోయిన పూలదండలు కట్టినదాన్ని. నన్ను ఆహ్వానిస్తున్నావా?"

పాము కాటువలె యీ పూలదండమాటకు వివేక్ ఒక్క అడుగు వెనుకకు వెళ్ళాడు. అతని కళ్ళు చీకట్లుకమ్మినవి. మెదడు అర్థం గమ్యంలేని అరాచకవేగంతో పరుగులుతీసింది. ఆనాటి పూలదండ నాగుబామువలె పడగలెత్తి అతని కళ్ళముందు ఫణంవిప్పి ఆడసాగింది. నాగస్వరం వూదుతున్న పాములవాడివలె పార్వతి కూర్చునివున్నది. అతడు యీ భ్రమనుండి బయటపడేసరికి ఎంతకాలమైందో వూహించలేదు.

"నీ బట్టలన్నీ మీ అక్క సర్దుతున్నది. ఇవ్వాళ సాయంత్రమే మన ప్రయాణం" అని వివేక్ అక్కడి నుండి కదిలిపోయాడు.

(ఇంకా వుంది)

స్కెచ్

దేవుడిచ్చిన వరం

దుత్తా దుర్గాప్రసాద్

మూడేళ్ళనుండి వర్షాల్లేక పంటలు పండటం లేదు. నీటిబొట్టుకి మొహం వాచిపోయున్నారు జనం. ఊళ్ళో ఎక్కడచూచినా దారిద్ర్యం తాండవిస్తోంది. దొంగతనాలూ, దౌర్జన్యాలూ పెరిగిపోతున్నాయి. గుప్పిట్లో ప్రాణాలన్నీ పెట్టుకు బ్రతుకుతున్నారు ప్రజలు.

ఏడాది సవ్యంగా వర్షం పడింది. నిరాశానిస్పృహల్లో మునిగిఉన్న రైతులంతా ఒక్కసారిగా, హుషారుగా నవ్వారు. అంబలైనా దొరకక, అంటుకుపోయిన డొక్కల్తో పడివున్న కూలీలు ఒక్కసారిగా ఒళ్ళు విరుచుకొన్నారు. ఊళ్ళో ఎక్కడచూచినా ఆనందం అలముకుపోయి ఉంది. అణగారిన ఆశలన్నీ మేల్కొనడంతో దేవుడిమీద అపారమైన భక్తి ఏర్పడిపోతోంది ప్రజల్లో.

అలాంటి వారణంలో—అంటే సరిగ్గా ఇరవై సంవత్సరాలక్రితం, ఐనాపురంలో ఒకనాటి సాయంకాలం, మసకమసకగా ఉంది, ఇంకా చీకటి పడలేదు. అప్పయ్యనాయుడిగారి అరుగుమీద నాయుడుగారూ, ఆచార్యులుగారూ, రంగయ్యశెట్టీ, ఏదో మాట్లాడుకొంటూండగా, నాయుడిగారి పాలేరు వెంకడు, యింటిముందు గడ్డి బండి తీసుకొచ్చి ఆపాడు. నలుగురూకలిసి బండిమీది గడ్డి తొలిగించి ఓ పెద్దమూట కష్టంతోదించి, లోపలికి మోసుకెళ్ళారు. ఇదంతా చింతచెట్టుమీద కోతీ కొమ్మచ్చి ఆడుకొంటున్న నలుగురు కుర్రాళ్ళు చూచారు. వాళ్ళకేదో తమాషాగా తోచింది కాబోలు. నలుగురూ వచ్చి నాయుడిగారి వాకిట్లో నిలబడి లోపలకి తొంగిచూస్తుంటారు. ఇంతలో రంగయ్యశెట్టి బయటికొస్తూ వీళ్ళనిచూసి గాభరాగా "ఎందుకబ్బాయ్, ఇక్కడ నించున్నారూ? ఎంతసేపైంది మీరొచ్చి?" అని